
Reacties op vragen van de subcommissie Maatschappij- en Gedragwetenschappen van de Erkenningscommissie Onderzoekscholen betreffende de aanvraag voor vervolgerkenning van de onderzoekschool Ius Commune

Bij brief van 28 februari 2003 zijn vragen voorgelegd naar aanleiding van onze aanvraag voor vervolgerkenning van de onderzoekschool Ius Commune. Onderstaand hebben wij die vragen opgenomen met onze reactie daarbij.

1. *Graag verneemt de subcommissie welke criteria de onderzoekschool heeft gehanteerd voor de samenstelling van de Internationale Peer Review Commissie.*

Bij de samenstelling van de internationale peer review commissie heeft een aantal criteria een rol gespeeld:

- gezocht werd (uiteraard) naar wetenschappers of praktijkjuristen met groot wetenschappelijk gezag op hun gebied,
- die ook in staat zouden zijn verschillende onderdelen van het Ius Commune onderzoek te beoordelen;
- gepoogd werd een zekere spreiding over de verschillende vakgebieden van het Ius Commune onderzoek te bewerkstelligen;
- bovendien wenste het bestuur van de onderzoekschool, gelet op het internationale karakter van de Ius Commune onderzoekschool, tevens een aantal niet-Nederlanders bij de procedure te betrekken;
- voorts leek het van belang minstens een niet-jurist, maar die toch grote ervaring heeft met onderzoeksbeoordelingen, bij de procedure te betrekken;
- tenslotte moesten de peer reviewers onafhankelijk zijn, d.w.z. geen directe betrokkenheid hebben bij de activiteiten van de school.

Op basis daarvan werden de volgende leden geselecteerd:

- Prof.Dr. Johann Neethling
Prof. Neethling is oud-decaan van de rechtenfaculteit van UNISA in Pretoria (Zuid-Afrika) en tevens hoofdredacteur geweest van het prestigieuze *Tydskrif vir Hedendaagse Romeins-Hollandse reg.* Vanuit Ius Commune perspectief is het van groot belang een Zuid-Afrikaan bij de peer review te betrekken omdat een van de centrale vragen van het Ius Commune onderzoeksveld er juist in bestaat na te gaan hoe common law en civil law kunnen integreren. In dat kader is Zuid-Afrikaanse expertise van groot belang nu de Zuid-Afrikaanse jurist gewend is te werken binnen een structuur die kan worden beschouwd als mixture van common- and civil law. Neethling heeft bovendien door zijn lidmaatschap van de European Group on Tort Law een goed beeld van het niveau en ontwikkelingen in het Europees privaatrecht.
- Prof.Dr. Michel Flammé
Prof. Flammé is hoogleraar aan de Vrije Universiteit Brussel (België) en tevens lid van de Hoge Raad voor de Justitie in België. Naast zijn hoogleraarschap bezette hij diverse andere gezaghebbende functies, onder meer binnen het Ministerie van Onderwijs in het Vlaamse Gewest. Juist omdat ook de Katholieke Universiteit Leuven in de onderzoekschool participeert leek het van belang een Belg met autoriteit (maar niet afkomstig van de KULeuven) in de peer review commissie op te nemen.

-
- Prof.Dr. Harry Struyker Boudier
Prof. Struyker Boudier is als hoogleraar hart- en vaatziekten verbonden aan de faculteit geneeskunde van de Universiteit Maastricht. Hij is tevens wetenschappelijk directeur van de onderzoeksschool CARIM. Het lidmaatschap van Prof. Struyker Boudier lag voor de hand omdat hij, weliswaar vanuit de geneeskunde, jarenlange grote ervaring heeft met het functioneren van onderzoeksscholen en onderzoeksbeoordelingen. Bovendien is naar aanleiding van de start van de Ius Commune onderzoeksschool in 1996 ook reeds een peer review uitgevoerd (destijds onder leiding van Prof. Van Gerven). Die commissie had toen als taak de plannen voor de op te zetten Ius Commune onderzoeksschool kritisch te evalueren. Prof. Struyker Boudier was destijds ook lid van die commissie en derhalve goed in staat om te beoordelen in hoeverre de oorspronkelijke plannen van de onderzoeksschool Ius Commune werden gerealiseerd.

 - Prof.Dr. Bas Steins Bisschop
Het bestuur wenste ook een hoogleraar van een Nederlandse universiteit bij de peer review te betrekken, maar bij voorkeur een academicus die niet betrokken zou zijn bij een andere onderzoeksschool waarin een van de zusterfaculteiten participeert. Prof. Steins Bisschop, gepromoveerd op het terrein van het ondernemingsrecht en als hoogleraar op dat terrein benoemd aan Nijenrode, was tevens verbonden aan een groot advocatenkantoor. Dit bood het voordeel dat hij de academicus en praktijkjurist in zich verenigde. Prof. Steins Bisschop heeft tevens het voorzitterschap van de peer review commissie op zich genomen.

Doordat de drie juristen bovendien verschillende takken van het privaatrecht bestreken kon worden gegarandeerd dat genoeg expertise binnen de commissie aanwezig was om het binnen de onderzoeksschool uitgevoerde onderzoek kritisch te kunnen beoordelen.

2. *In bijlage b van de aanvraag is het verslag van de Internationale Peer Review opgenomen. De subcommissie heeft geconstateerd dat het verslag niet ondertekend is. De subcommissie verzoekt u haar het originele door de Internationale Peer Review Commissie ondertekende rapport toe te sturen.*
./.
Als bijlage is het verslag van de Internationale Peer Review opgenomen, ondertekend door de voorzitter.

3. *In paragraaf 2.1 wordt informatie gegeven over het opleidingsplan van de onderzoeksschool. De subcommissie wil graag aanvullende informatie met betrekking tot de inhoud van het opleidingsplan, in het bijzonder hoe de 400 uur van het algemene deel wordt ingevuld.*

Op pagina 3 van de aanvraag voor vervolgerkenning zijn de onderdelen van het algemeen deel van de opleiding vermeld. Het betreft de volgende onderdelen:

- Tijdens de eerste bijeenkomst staat een kennismaking met (de thematiek van) de Onderzoeksschool centraal (oktober). De promovendi leren bovendien hun collega promovendi van de participerende faculteiten kennen. Tevens geven de promovendi een eerste mondelinge presentatie met betrekking tot hun onderzoeksonderwerp.

- De tweede bijeenkomst is de jaarlijkse bijeenkomst van de onderzoeksschool (november/december). Elke onderzoeksgroep organiseert daar een workshop waarin de promovendi (een deel van) hun onderzoek kunnen presenteren. Tevens biedt deze bijeenkomst aan de promovendi de gelegenheid om de overige, ouderejaars-promovendi en onderzoekers te ontmoeten.

-
- De onderzoeksthematiek van de onderzoekschool veronderstelt een rechtsvergelijkende aanpak van het onderzoek. Daaraan is de derde bijeenkomst gewijd (januari). Promovendi raken meer vertrouwd met diverse (methodologische en inhoudelijke) aspecten van rechtsvergelijkend onderzoek. Er bestaat ruimschoots gelegenheid aspecten van hun onderzoek voor te leggen aan experts op het betreffende gebied.
 - Rond de thematiek van de onderzoekschool heeft zich een omvangrijk corpus aan literatuur gevormd. De vierde bijeenkomst (maart-april) is erop gericht om promovendi vertrouwd te maken met de belangrijkste literatuur dienaangaande, de ontwikkelingen per rechtsgebied en de belangrijkste strijdvragen. Eigen onderzoek van de promovendi wordt tijdens deze bijeenkomst op kritische wijze bediscussieerd. De promovendus presenteert, een collega-promovendus en een expert reageren.
 - De masterclass biedt promovendi de gelegenheid om (een aspect van) hun eigen onderzoek te presenteren en voor te leggen aan een panel van experts en aan hun collega-promovendi. De masterclass wordt twee keer tijdens het promotie-project aangeboden: een keer tegen het einde van het eerste jaar, en een tweede keer in het derde, of aanvang vierde jaar.

Deze onderdelen zijn op pagina 28 e.v. van de aanvraag verder uitgewerkt, waarbij ook per onderdeel de te besteden uren zijn aangegeven. Het opleidingsmateriaal is uiteraard aanwezig en kan, desgewenst, alsnog worden toegezonden.

4. *De subcommissie mist in de aanvraag informatie over toetsing van de doorvoering en van de kwaliteit van het individuele opleidingsplan. Ook op dit punt wil de subcommissie nader geïnformeerd worden.*
 - Uitgangspunt met betrekking tot de toetsing is het Individuele opleidings- en begeleidingsplan (IOB) dat voor iedere promovendus binnen de onderzoekschool wordt vervaardigd, bijgehouden en eventueel bijgesteld. Daarnaast is er het Algemene Opleidings- en begeleidingsplan (AOB), waarbinnen de individuele opleiding dient te passen. Beide zijn als bijlagen bij de aanvraag gevoegd.
 - Promotor/ begeleider en promovendus bepalen de invulling van de individuele opleiding. Die invulling wordt weergegeven in het opleidingsplan (onder 4, IOB). De toetsing vindt plaats in functionerings- en beoordelingsgesprekken, en in de verslaglegging daarvan aan programmaleiders, opleidingscoördinator en wetenschappelijk directeur. Desgevraagd wordt schriftelijk verslag uitgebracht aan genoemde personen (onder 8, IOB).
 - De opleidingscoördinator ziet toe op de handhaving van hetgeen ten aanzien van iedere individuele promovendus is afgesproken (punt 5, IOB). Opleidingscoördinator rapporteert jaarlijks aan bestuur (punt 8 IOB) betreffende de invulling van het individuele programma, en hij doet dat met name, indien naar zijn indruk de invulling van het individuele programma onvoldoende is. Het bestuur kan in een dergelijk geval bijstelling van de invulling verzoeken. Dergelijk geval heeft zich nog niet voorgedaan.
 - De verantwoordelijkheid ten aanzien van het voldoende participeren van promovendi aan de opleiding ligt voor een belangrijk deel bij de promotor (punt 2.1 AOB). De toetsing van het individuele deel van de opleiding vindt plaats aan de hand van vergelijking van het individuele programma met het in het algemene opleidings- en begeleidingsprogramma onder 3 opgenomen (niet limitatieve) overzicht van wetenschappelijke activiteiten. Daarbij dient sprake te zijn van een evenwichtige spreiding over de

verschillende genoemde onderdelen. Promotor en promovendus bepalen in de eerste plaats welke activiteiten met name dienstig zijn aan de specifieke opleiding tot wetenschappelijk onderzoeker. Opleidingscoördinator toetst marginaal.

De opleidingscoördinator heeft een zeer nauw contact met de promovendi, met veel promotores, en voorts met de wetenschappelijk directeur, met het bestuur en met de programmaleiders van de diverse onderdelen van de onderzoekschool. Op deze wijze wordt de opleiding, het algemene deel en het individuele deel, passend gehouden bij wetenschappelijke doel van zowel de onderzoekschool als de individuele promovendi.

5. *Met betrekking tot de senior-staf van de onderzoekschool zou de subcommissie graag willen beschikken over een overzicht van de senior-onderzoekers met vermelding van het aantal fte's.*

./.

Het overzicht van de senior-onderzoekers inclusief fte-inzet is bijgevoegd. Zowel in Leuven als in Utrecht en Maastricht is het takenpakket van een hoogleraar/UHD in hoofdlijnen verdeeld in 40/50% onderwijs, 40% onderzoek en 20/10% dienstverlening/beheer/bestuur.

6. *De subcommissie wil ook graag inzicht in de criteria die gehanteerd worden bij de toelating van senior-onderzoekers tot de onderzoekschool.*

Op pagina 2 van de aanvraag staan de criteria vermeld die werden gehanteerd bij de toelating van senior-onderzoekers tot de onderzoekschool. De criteria zijn de volgende:

- De onderzoeker moet gepromoveerd zijn en tenminste twee jaar postdoctorale onderzoekservaring hebben.
- De onderzoeker moet een hoge wetenschappelijke reputatie hebben, onder meer blijkende uit recente internationale publicaties, redactielidmaatschappen, key-note speeches en uitnodigingen voor pre-adviezen.
- De onderzoeker moet een voldoende deel van de werktijd aan het onderzoek in de onderzoekschool kunnen besteden.

-
- De onderzoeker die bij de opleiding wordt betrokken moet daarvoor voldoende tijd kunnen vrijmaken en dient te beschikken over voldoende kwalificaties voor een begeleiding van hoge kwaliteit.
 - Het onderzoek van de voorgestelde onderzoeker moet passen in de missie van de school.
 - Het onderzoek van de voorgestelde onderzoeker moet kunnen worden uitgevoerd binnen één van de bestaande (deel-)programma's of projecten.
 - Bij voorkeur dient tussen de voorgestelde onderzoeker en de betrokken onderzoeksgroep reeds een samenwerking te bestaan.

Een verzoek om toegelaten te worden wordt voorgelegd aan de coördinerend programmaleider die de wetenschappelijk directeur adviseert; de wetenschappelijk directeur brengt advies uit aan het bestuur van de onderzoeksschool; het bestuur beslist. Jaarlijks wordt geëvalueerd of de senior-onderzoeker nog voldoet aan de toelatingscriteria; bij niet meer voldoen aan de criteria worden door het bestuur consequenties getrokken.

7. *In het separaat met de aanvraag meegestuurde wetenschappelijk verslag 1998 – 2002 wordt een overzicht gegeven van publicaties. De subcommissie verneemt gaarne of de indeling naar thema conform is aan de indeling zoals gehanteerd bij de VSNU – visitatie. Indien dit geheel of gedeeltelijk niet het geval is, ontvangt de subcommissie gaarne een overzicht/opstelling als in dat verband gehanteerd.*

De beoordeling bij de VSNU-visitatie had betrekking op facultaire programma's, in dit geval van Maastricht en Utrecht (Leuven nam hier niet aan deel).

In de zelfstudies van Maastricht en Utrecht, ten behoeve van die VSNU-visitatie, is ook puur de focus gelegd op de facultaire programma's en niet op de programma's in de onderzoeksschool. De facultaire programma's zijn gelieerd aan de onderzoeksschool; in naam zijn de Maastrichtse programma's ook identiek aan de thema's van de onderzoeksschool. Voor de Utrechtse faculteit geldt dit laatste niet: het Utrechtse facultaire programma dat deelneemt aan de school is het programma "European private law" onder leiding van Prof. mr. E. Hondius.

8. *De subcommissie heeft geconstateerd dat de gezamenlijke wetenschappelijke publicaties niet als 'typische Ius Commune-publicaties' noch als kernpublicaties zijn aangeduid. Zij gaat er van uit dat deze constatering juist is.*

De constatering van de subcommissie is niet juist. Maar de vraag is wel begrijpelijk. Het was immers inzichtelijker geweest als we bij de gezamenlijke publicaties hadden aangegeven dat er sprake was van ius commune publicaties. Op pagina 7 van de aanvraag is aangegeven dat Ius Commune publicaties in het wetenschappelijk verslag met een ster (*) zijn aangeduid; de vijf belangrijkste publicaties per programmaleider met een dubbele ster (**). Op pagina 3 van het wetenschappelijk verslag wordt nog eens verduidelijkt dat de publicaties aangeduid met een dubbele ster kernpublicaties van programmaleiders zijn, publicaties die behalve op grond van hun kwaliteit, zijn geselecteerd op basis van de mate waarin zij getuige zijn van de inhoudelijke missie van de onderzoeksschool.

Op de pagina's 17, 43/44, 76, 98, 115, 135/136, 175/176 en 209 van het wetenschappelijk verslag zijn per programma de gezamenlijke wetenschappelijke publicaties genoemd die nagenoeg alle als "Ius Commune" of "kernpublicatie" terugkomen in de totale lijst van wetenschappelijke publicaties. Zie bijvoorbeeld het programma "Grensoverschrijdend milieurecht": op pagina 175/176 staan vijf gezamenlijke publicaties waarvan er vier als kernpublicatie terugkomen op de pagina's 189, 183, 181 en 194 en één als Ius Commune publicatie op pagina 184.

-
9. *Naar de subcommissie vernomen meent te hebben, is het bestuurslid van de onderzoekschool professor Herbots te Leuven geëmeriteerd. Als dit juist is, is hij dan in Leuven opgevolgd, en participeert zijn opvolger ook in (het bestuur van) de onderzoekschool?*

./. Vóór het emiritaat van Prof.Dr. Herbots is door de decaan van de Leuvense faculteit besloten het lidmaatschap van Prof.Dr. Herbots te continueren, op grond van zijn inhoudelijke affiniteit met het onderzoek en op grond van het feit dat Prof.Dr. Herbots één van de founding fathers van de ius commune onderzoekschool was; in die hoedanigheid heeft hij tot stand gebracht dat met de leden van de Leuvense faculteit een uiterst vruchtbare samenwerking is ontstaan. Overigens heeft de decaan van de Leuvense faculteit Prof. S. Stijns aangewezen als plaatsvervanger van Prof. Herbots zodat bij diens afwezigheid altijd een Leuvense vertegenwoordiger bij de bestuursvergaderingen aanwezig is.

Prof. dr. M.G. Faure LL.M.
Wetenschappelijk directeur
Ius Commune Onderzoekschool